

Коротка історія студентства

Леонід Чернов

Передмова

Наївні люди гадають, що студенти з'явилися на землі тільки за новітніх часів.

Це неприпустима помилка.

Історичні пам'ятки доводять, що студенти існували ще до печерних навіть часів. Кожна епоха накладала, зрозуміло, своє тавро як на зовнішній вигляд, так і на психіку студента.

Мета цієї скромної історичної розвідки – накреслити головні етапи розвитку студентства від зорі земного життя аж до наших днів.

I. Кам'яна доба

За кам'яної доби студентом міг бути всякий не позбавлений права голосу громадянин. Тоді ще не було ні Наркомосу, ні вишів, ні іспитів, ні лекцій, ні професури, ні навіть надрукованих на гарному папері посвідчень з двома десятками печаток і підписів. Перший-ліпший юнак, серед розмов про забитого вчора носорога, раптом чванливо повідомляв:

- А знаєте, хлопці, я – студент!
- Бреши більше, – недовіжливо говорили друзі.
- От вам хрест і бог.
- На якому ж ти відділі?

- На медичному. Цілком випадково. Вчора батько відняв у мене кістку носорога, а я розсердився і розпорів йому тією кісткою черево. Що сміху було – жах! І приємно, і корисно: одних кишок метрів двадцять з батька витяг. Страшно цікаво! Думаю продовжувати науку. Єсть у мене молодший брат, так він, стерво, раз у раз краде в мене бегемотяче м'ясо. Так ото я зацікавився, що у нього в голові. Думаю сьогодні вночі трахнути ломакою і подивитись.

Отже, читач бачить, що наука того часу жила з власного досвіду студентів, аніж з підручників, рекомендованих Держнаукметодкомом Наркомосу УСРР.

Зовні доісторичні студенти зовсім не були подібні до сучасних: вони не носили ні кепок, ні піджаків, ні навіть простих краваток. Вони взагалі нічого не носили, крім величезних ломак, які відігравали роль поважних аргументів на академічних диспутах.

II. Греція і Рим

Старий п'яниця чоботар Кікімон одного прекрасного ранку рішив кинути свою малоприбуткову професію і зробитись старогрецьким філософом. Він виходив у неділю на старогрецький Благбаз і публічно заявляв:

- Сонце світить, та не гріє...
- Хто це? – злякано питали старогрецькі акули-приватники. – Чи не фінінспектор?
- Чорт його знає... Ви хто такий будете, діду?
- Філософ, – хмуρο відповідав чоботар. – Хіба не чуєте: афоризми ізрікаю.

Позакладало вам?

З того часу слава про нового філософа швидко облітала світ і Кікімон ставав професійним великим учителем. Він ходив людними вулицями і говорив перехожим нашвидку придумані афоризми. Мудреця завжди оточувала юрба веселих ледарюватих юнаків, які й називались учнями того мудреця, або по-нашому – студентами. Вони мали за свій обов'язок галасливими безтурботними ватагами швендяти за своїм учителем і театральню вражатися з його мудрости.

Як ускладнилося життя! У нас для того, аби відкрити виш, потрібний спеціальний будинок, професура, канцелярії, програми... За класичних часів це робилося просто: людина, якій набридало безділля, йшла на вулицю, оголошувала себе за класичного філософа – і виш готовий.

– Що там на розі за галас? – питав стародавній грек. – Таксі міліціонера переїхало, чи що?

– Ні, то виш імені тов. Кікімона.

Римляни, за браком часу, студентства не мали. Вони просто тягли з грецької науки, що попадало під руку, називаючи це ремінісценцією.

III. Середні віки

Студенти цієї доби з головою поринули в попівщину, чернеччину, схоластику й неможливе чортівня. За це їх так і прозвали – єзуїти. Правда, середньовічні студенти і сьогодні ще запевняють усіх, що єзуїтами вони ніколи не були. Але їм, звичайно, ніхто не вірить.

Вони дуже полюбляли наукові диспути, закінчуючи їх тихими розвагами – прилюдним спаленням на вогнищах своїх високоповажних наукових опонентів.

IV. Україна

Українські виші стародавніх часів називались бурсами, а студенти – бурсаками. Найвідоміші з них: куркульські синки Остап та Андрій Бульбенки, Хома Брут, Тиберій Горобець і Халява.

Практичні наукові роботи полягали головним чином у хімічному дослідженні харчових виробів київських сластєвниць та ковбасниць.

Проблема кадрів стояла тоді дуже гостро. На літню практику київські студенти їздили на Запорізьку Січ, де й закріплювали придбані теоретичні знання з поетики й пиятики.

V. Передреволюційні часи

Студенти дореволюційних часів розділялись на так званих "білопідкладочників" (дворянські синки) і простих, звичайних, симпатичних студентів. "Білопідкладочники" любили шантанних співачок і ненавиділи "чернь", а просто студенти любили революцію і ненавиділи "білопідкладочників", а разом – міністрів і поліцію. За це вони називались "ворогами внутрішніми". Поліція, помітивши, що студент надміру захоплюється книжечками, негайно надавала студентові безплатне казенне помешкання з опаленням, освітленням і харчами. З цього можемо зробити висновок, що царська поліція дуже сприяла розвитку науки й освіти в колишній Російській імперії, до складу

якої входила й Україна під почесною назвою "Малоросія". Найбільшим другом українських студентів був міністр Валуєв, який добродушно запевняв усіх, що "малоросійського наречія" "не было, нет и быть не может". Валуєвські мікроби ще й досі часом ворухаться по смердючих закутках і смітниках.

VI. Наші радянські часи

Тут нема чого довго говорити.

Наші студенти – сини трудящого народу – почали нову еру у всесвітній історії студентства.

Вони не трахають ломакою по голові своїх батьків, як це робили студенти доісторичні; не влаштовують п'яних вакханалій, як студенти античні; не палять на вогнищах своїх наукових опонентів, як їхні колеги середньовічні; не займаються легким фліртом з бублейницями за прикладом своїх довгополих предків; не сидять по вісімнадцять років на четвертому курсі, як "білопідкладочники".

І взагалі – наші студенти пам'ятають, що через провалля й гори труднощів вони прийдуть на зміну старим фахівцям і поведуть нашу країну далі по тернистому шляху до великого й прекрасного майбутнього.

Привіт їм, привіт!

("Червоний перець, № 6, 1930 р.)